

In)))) repetition at my distance
worden geluidsgolven gevisualiseerd
door synchrone golfbewegingen
van blauwe lichtdraden in een
verduisterde ruimte.

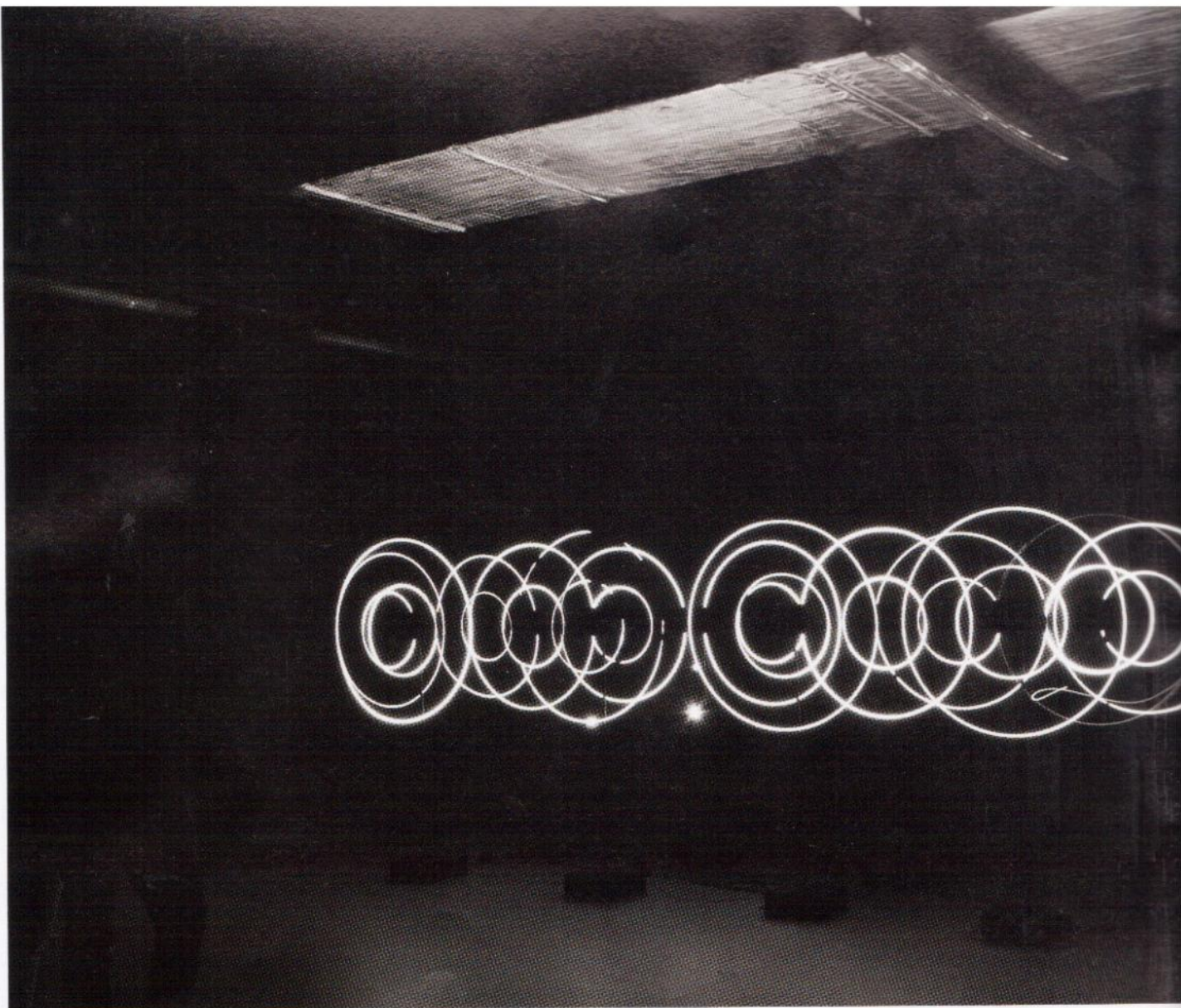
Foto Maurice Tjon a Tham

DE KINETISCHE KUNST VAN GABEY TJON A THAM

Op zoek naar een nieuwe natuur

In haar 'zinnenprikkelende' installaties creëert Gabey Tjon a Tham een poëtisch universum dat natuur en techniek verenigt. Sterker nog: de grens tussen die twee vervaagt voor je ogen en oren. 'Ik wil iets maken wat in de natuur niet zo kan

bestaan.' tekst Fabian Takx beeld Gabey Tjon a Tham

Zes dubbele speakertjes wentelen razend-snel rond terwijl ze een onbestemd geruis uitstoten. Is het de wind? Een machine? Het briesen van een roofdier? Een voor een komen ze met een harde klik tot stilstand, dan vullen ze de verder lege ruimte opnieuw met hun manische activiteit. Het lijken haast zelfstandige organismen; toch moeten ze gehoorzamen aan een van buiten opgelegd patroon.

The Monads is de titel van deze kinetische installatie van Gabey Tjon a Tham (30), die onlangs was te zien en te horen in de Enschedese kunstruimte Tetem. De titel ontleende Tjon a Tham aan het gedachtegoed van de Duitse wiskundige en filosoof Gottfried Wilhelm Leibniz (1646-1716), aan wie onder meer de uitvinding van het binaire getalstelsel wordt toegeschreven. Leibniz dacht dat het universum bestaat uit 'monaden', onzichtbare elementaire deeltjes die zijn uitgerust met een zekere mate van bewustzijn. Hoewel ze daardoor individueel gedrag vertonen, gaat dat uiteindelijk toch wonderlijk harmonieus op in een groter, goddelijk plan. Tjon a Tham komt uit Amsterdam, maar woont

en werkt inmiddels alweer tien jaar in Den Haag. In haar jeugd speelde ze veelbelovend piano en viool, maar de aantrekkingskracht van de beeldende kunst bleek sterker. Ze dacht zich daarin origineler te kunnen uitdrukken. Aan de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten bleek ArtScience precies wat ze zocht. In deze masteropleiding werkt de kunstacademie samen met het Koninklijk Conservatorium, met als doel de nieuwsgierigheid van de student te stimuleren in verschillende kunstvormen en in de wetenschap. Zo kwam ze erachter wat ze wilde maken: poëtische installaties die meerdere zintuigen prikkelen door gebruik te maken van digitale technieken.

Sprinkhanenplaag

Voor haar werk schakelt ze vaak de hulp in van specialisten. 'Ik heb techniek nodig om mijn ideeën te verwezenlijken, maar ik ben zelf geen technisch persoon. Al heb ik wel dingen leren maken waarvan ik niet wist dat ik het zou kunnen.' Veel van de mensen met wie ze samenwerkt, kent ze van haar opleiding, waar kunstenaars uit allerlei disciplines elkaar hielpen. Het romantische beeld van de eenzame kunstenaar die alles alleen bedenkt en realiseert, is ingehaald door de realiteit, zegt ze. De ideeën voor haar installaties komen overigens wel van haarzelf.

Waar *The Monads* zich afspeelt bij daglicht, manifesteert eerder werk zich in volslagen duisternis. Zoals *Red Horizon*, waarin vijftien dubbele slingers, uitgerust met een speaker en een led-lichtbron,

Red Horizons suggereert zwermgedrag met vijftien dubbele slingers die zijn uitgerust met een speaker en een led-lichtbron.

DIGITALE VERSUS MENSELIJKE TIJD

Kunstenaar Gabey Tjon a Tham werkt momenteel aan een nieuwe installatie voor het FIBER Festival in november, een Amsterdams evenement dat kunst, design en muziek verenigt. Momenteel buigt ze zich samen met wetenschappers over het vraagstuk 'hoe de digitale tijd zich verhoudt tot de tijd die wij als mens ervaren'. De uitkomsten daarvan zal ze creatief vertalen in de installatie.

scher, maar ook een voorstudie van de manier waarop licht en geluid 'een ruimte kunnen transformeren'.

Onvoorspelbare patronen

Het zijn onvoorspelbare choreografieën die geen begin of eind lijken te hebben. 'Net als de natuur', zegt Tjon a Tham. Maar imitatie van de natuur is nadrukkelijk niet haar doel: 'Ik wil iets maken wat in de natuur niet zo kan bestaan. Je kunt mijn werk zien als een soort *next nature*'.

Daarmee refereert ze ook aan het gelijknamige internetplatform, dat eveneens de vervloeiende grens tussen natuur en techniek als thema heeft. Een andere inspiratiebron is het boek *The Nature of Code*, waarin Daniel Schiffman beschrijft hoe software is in te zetten om de evolutie en andere verschijnselen uit de natuur te simuleren en te voorspellen.

Tjon a Tham ziet technologische ontwikkeling als een onderdeel van de natuur en de evolutie. 'De techniek is voor mij een instrument van de mens om te overleven en een betere versie van zichzelf te maken.' Maar net als de natuur voltrekt ook de technische ontwikkeling zich hoe langer hoe meer volgens onvoorspelbare patronen. 'De techniek lijkt ons steeds meer te ontglippen', stelt ze vast. 'We kunnen de gevolgen van de technologische ontwikkeling steeds minder overzien. Denk maar het toenemende gebruik van algoritmes, de snelle ontwikkelingen in de robotica en artificiële intelligentie, of de zogenoemde *designer babies*'.

Het beroep op meerdere zintuigen in Tjon a Thams 'nieuwe natuur' kun je natuurlijk het best aan den lijve ondervinden. Maar de video's op haar website www.gabeytjonatham.com zijn *the next best thing*. Zo heeft cameravrouw Tanja Busking het geluid van *The Monads* met 'binaural' microfoontjes - dat wil zeggen, in ieder oor één - geregistreerd terwijl ze aan het filmen was, wat een werkelijk ruimtelijke sensatie oplevert. |

zwermgedrag suggereren. Het geluid doet denken aan een machine, een zwerm bijen of een sprinkhanenplaag. Het licht lijkt zich door de ruimte te verplaatsen en vormt nabeelden op het netvlies in verschillende kleuren, zodat de beschouwer het werk als het ware voltooit in zijn brein.

Toen ze *Red Horizon* 'exposeerde' tijdens het Sensorium Festival in Bratislava merkte een bezoeker op dat ze het gevoel had 'in virtual reality' terecht te zijn gekomen. Een groot compliment, vond Tjon a Tham. Een nieuwe werkelijkheid vormgeven is immers een van haar oogmerken.

Sinister geluid

Ook het werk waarmee ze afstudeerde, *)))) repetition at my distance*, is een oefening in synesthezie; het vermengen van zintuigen. Het gehuil van de wind wordt gevolgd door een bijna sinister mechanisch geluid. Die geluidsgolven worden gevisualiseerd door synchrone golfbewegingen van blauwe lichtdraden in een verduisterde ruimte. Een eerder werkstuk, *Voice Over*, is stati-

Foto Pieter Kers

Gabey Tjon a Tham tussen haar *Monads*: razendsnel ronddraaiende microfoontjes die een onbestemd geruis voortbrengen.